

EL DRET CIVIL CATALÀ EN L'ESTATUT DEL 2006

Ferran Badosa Coll

Catedràtic de Dret Civil de la Universitat de Barcelona

Les primeres paraules són d'agraïment a la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, amb qui tinc una relació de fa molts anys començada amb l'enyorat senyor Mas Solench i que periòdicament he anat retrobant.

Trobo molt oportú l'esment de Josep Cruanyes de les paraules del professor Josep Quero Molares (1905-1987), a qui el catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra Oriol Casanovas i la Rosa ha dedicat una magnífica necrològica (*Revista Española de Derecho Internacional* [REDI], 1988), de la qual prenc les notes biogràfiques personals. Era fill de pares forans i va ser professor de dret internacional a la Universitat de Barcelona (1930) i catedràtic de l'assignatura de les universitats de Sevilla (1935) i Autònoma de Barcelona (1936). Va ésser secretari de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat (1932). En la seva formació s'ha de subratllar l'estada a Berlín (1929), on fou deixeble d'Ernst Rabel (1874-1955), el capare de l'actual dret europeu. Pertanyent a Esquerra Republicana, va ésser conseller de Justícia (en el Govern del 31 de juliol de 1936 al 26 de setembre de 1936) i assessor (1937) i secretari (1938) del Ministeri d'Estat de la República. Per la meva banda, indico que com a conseller va promulgar un decret (18 de setembre de 1936) sobre la funció del jutge en la nova situació política que s'inspirava en l'article 1.2 del Codi civil suís, que, en cas de llacuna normativa, estableix que jutgi segons «les regles que establiria si hagués de fer de legislador». El Decret d'en Quero anava més enllà, perquè pretenia «elevant la llei el sentiment jurídic del poble», atesa la impossibilitat de modificar immediatament la legislació vigent. Per això, el seu article 1.2 deia que els jutges catalans havien d'interpretar-la segons «llur consciència, de forma que la norma que apliquin al cas concret pugui ser elevada a norma general que plasmi el sentit jurídic del poble».

El tema que se m'ha encarregat en aquests cicles és el dret civil català en l'Estatut del 2006. Dividiré la conferència en els dos grans temes que es presenten quan es parla d'una branca del dret: la competència legislativa i la norma jurídica. Una distinció important perquè històricament, d'ençà del Decret de Nova Planta de Felip V (16 de gener de 1716), el dret civil català ha estat de competència estatal, com ho proven la Llei «sobre inscripció, división y rendición de censos» de 31 de desembre de 1945 i les seves modificacions, i la Compilación del derecho civil especial de Cataluña (Llei 40/1960, de 21 de juliol), de manera que la catalanitat de la norma ha resultat de la vigència territorial catalana. Només en els dos períodes d'autonomia, el republicà i el monàrquic actual, la catalanitat de la norma ha brollat de la catalanitat del legislador.

1. LA COMPETÈNCIA EN DRET CIVIL

1.1. LA FONAMENTACIÓ HISTORICISTA DEL DRET CIVIL CATALÀ. L'ARTICLE 5 EAC

L'encert més important del nou Estatut (EAC) del 2006 respecte de l'Estatut del 1979 és la inclusió del dret civil català en l'article 5, «Els drets històrics», que importa a Catalunya una fórmula encunyada per a Navarra i el País Basc en la disposició final (DF) primera de la Constitució espanyola (CE). D'antuvi, és el reconeixement jurídic dels elements definidors del «poble català», dels quals forma part juntament amb la llengua i la cultura. Alhora, els «drets històrics» fonamenten una «posició singular» de la Generalitat que s'ha d'entendre en termes de política legislativa. Respecte del dret civil català, el valor més important de l'historicisme és distingir entre la fonamentació i el reconeixement i que la seva fonamentació és extraconstitucional. És una recordança del fet que el dret civil català no rep la legitimitat de la Constitució ni de l'Estatut ni d'una peculiar organització de l'Estat espanyol, tant si reconeix la personalitat política de Catalunya com si la nega. Per això, l'article 5 localitza el dret civil català en el «poble», per tant, en la normativa practicada per la societat, i no en el poder legislatiu propi. L'esquema constitucional espanyol només és la modalitat actual en la qual es reconeix el dret civil català, tant competencialment (art. 149.1.8, 129 EAC i 13.1 Codi civil espanyol [CC]) com normativament, verbigràcia, la supletorietat del dret civil estatal (art. 149.3 CE i 13.2 CC).

L'historicisme de l'article 5 EAC situa el dret civil català en una «continuatio iuris» que enllaça amb Constitucions i altres drets de Catalunya (CaDdCat) vol. 1, llibre 1, títol 30, «Del dret que se a de seguir en declarar las causas», Consti-

tució 1 (Corts Felip II, Barcelona, 1599). Una continuïtat respectada pel capítol 42 del Decret de Nova Planta (Felip V, 16 de gener de 1716), que va mantenir la norma canviant-li la font del pactisme a l'absolutisme reial («mando se observen las constituciones que antes habia en Cataluña entendiendose que son de nuevo establecidas por este decreto»). I també respectada per la Codificació civil que va declarar subsistent el dret català juntament amb els seus supletoris canònic i romà a canvi d'estendre a Catalunya la vigència del Codi civil espanyol com a supletori d'aquells (art. 5 Llei de bases CC, 11 de maig de 1888). En els darrers tres-cents anys, el dret civil ha estat l'únic supervivent de la supressió progressiva del dret català per les normes del dret espanyol. El dret notarial pels Reales Despachos de 29 de novembre de 1736; Real Ordenanza de 24 de juliol de 1755. El dret registral per la Pragmàtica de 31 de gener de 1768. El dret penal pel Codi penal de 8 de juny de 1822. El dret mercantil pels art. 33 i 887 del Codi de comerç (CCom) de 30 de maig de 1829. Finalment, el dret processal per l'article 4 Reglamento provisional para la Administración de justicia de 26 de setembre de 1835 (que establia l'aplicació de la Novíssima recopilació).

1.2. LA COMPETÈNCIA EXCLUSIVA SOBRE LA MATÈRIA CIVIL. L'ARTICLE 129 EAC

En el tema estrictament competencial un altre encert és l'article 129 EAC, que fixa la «tipologia» (capítol I, títol IV) i l'extensió de la competència de la Generalitat «en matèria de dret civil» (també art. 111-1.1 Codi civil de Catalunya [CCCat]). En realitat, és en «matèria civil» perquè és la civilitat de la matèria, objecte de la regulació, la que determina la de la norma. La «matèria civil» és la que té per objecte la persona en abstracte, sense cap qualificatiu, verbigràcia, el de comerciant o de treballador per compte aliè que configuren les matèries mercantil o laboral. D'ací la seva extensió general, ja que regula la persona des d'abans de néixer reconeixent-li personalitat en els efectes favorables fins després de la seva mort, en la seva successió.

La tipologia de les competències de la Generalitat és que siguin «exclusives» (art. 110.1), cosa que comprèn «de manera íntegra» les competències legislativa i reglamentària i la funció executiva. Quant a l'extensió, s'estén a tota la matèria civil excepte en les matèries que l'article 149.1.8 de la Constitució atribueix en tot cas a l'Estat, que són sis. L'aplicació i eficàcia de les normes (capítols II i III, títol preliminar CC); les relacions civils derivades de les formes del matrimoni (art. 42-107 CC); l'ordenació dels registres públics, personals (art. 325-332 CC) i patrimonials (art. 605-608 CC), i els instruments públics (art. 317 Llei d'enjudiciament civil [LEC]); les bases de les obligacions contractuals (art. 10.5

CC) i els conflictes de lleis (art. 8-12 i 16 CC) i el sistema de fonts respectant les normes territorials (art. 111-1 a 111-5 CCCat).

Aquesta remissió a matèries és molt millor que la del derogat article 9.2 EAC-1979 a la «[c]onservació, modificació i desenvolupament». Aquesta tríada ha estat interpretada limitativament per a l'autonomia legislativa de les comunitats autònomes (CA) en assenyalar-los el seu exercici en la forma d'institucions connexes, de manera que tota nova institució hauria de recolzar en una de preexistent en les respectives compilacions (sentències del Tribunal Constitucional [STC] 88/1993, de 12 de març, FJ 3.2, i 156/1993, de 6 de maig, FJ 1*b*). La limitació no ha estat tinguda en compte en la pràctica, verbigràcia, en el Projecte de llei d'unions estables de parella (LUEP). Ara, l'èmfasi de l'EAC-2006 en la competència exclusiva i en la seva intensitat (art. 110.1) fa aconsellable no esmentar-ne la base constitucional. A part, «la conservació...» correspon a la consideració desvalorativa que els drets territorials són «especials», àdhuc en el seu propi territori, i que l'únic general és el dret estatal, on l'Estat no tindria cap límit d'exercici.

En l'EAC-2006, com en l'EAC-1979, la matèria civil es pot presentar com a «pura», com fa l'article 129 EAC, però també com a «mixta» per la concurrència d'altres matèries. Hi ha dues possibilitats: que la matèria concurrent no sigui de la competència de la Generalitat, verbigràcia, la constitucional present en les associacions i fundacions, o que ho sigui, verbigràcia, l'activitat comercial.

1.2.1. *La matèria civil «pura». Article 129 EAC*

La matèria civil de la competència exclusiva de la Generalitat ha estat classificada en l'article 3 de la Llei 29/2002, de 30 de desembre, Primera llei del Codi civil de Catalunya», en sis apartats corresponents a sis llibres del CCCat. El llibre segon, «relatiu a la persona i la família, que inclou [...] les matèries actualment compreses en el Codi de família» (CF) (Llei 9/1998 de 15 de juliol) i també «les lleis especials d'aquest àmbit» (verbigràcia, la Llei 10/1998, de 15 de juliol, LUEP). El llibre tercer, «relatiu a la persona jurídica, que inclou la regulació de les associacions i de les fundacions» (respectivament, Llei 7/1997, de 18 de juny, i Llei 5/2001, de 2 de maig). El llibre quart, «relatiu a les successions, que inclou la regulació de les matèries contingudes en el Codi de successions [CS] per causa de mort [...]» (Llei 40/1991, de 30 de desembre). El llibre cinquè, «relatiu als drets reals» (Llei 5/2006, de 10 de maig). El llibre sisè, «relatiu a les obligacions i els contractes». Precedits pel llibre primer, «Disposicions generals», que es refereixen al dret civil i a la seva posició dintre de l'ordenament jurídic català. Conté un títol I, «Disposicions preliminars», que estableixen les fonts

del dret i els principis bàsics de l'ordenament català, i un títol II, «La prescripció i la caducitat».

1.2.2. *La matèria civil «mixta» amb matèria que no és competència de la Generalitat. L'article 118 EAC*

Les associacions i les fundacions, òbviament, són matèria civil (art. 3c Llei 29/2002) i, en canvi, la competència civil de la Generalitat està diferenciada en un article independent, el 118. És perquè són institucions mixtes amb concurrència de matèria civil, de competència exclusiva de la Generalitat, i constitucional, de competència exclusiva estatal. De la concurrència de matèries, en resulta la concurrència de competències.

En les associacions hi ha dues matèries constitucionals que l'article 118.1 EAC reconeix. Són la qualitat de dret fonamental (art. 22 CE), que s'ha de regular per una llei orgànica (art. 81.1 CE) i la qualitat bàsica imposada per la «igualtat [...] en l'exercici» (art. 149.1.1 CE). Les dues matèries han estat regulades per la Llei orgànica reguladora del dret d'associació (1/2002, de 22 de març) en la DF 1a, primer apartat, on enumera els articles orgànics, i, segon apartat, on enumera els articles bàsics. Les fundacions (art. 34.1 CE) tenen només la matèria constitucional bàsica corresponent a l'article 149.1.1 CE que l'article 118.2 no esmenta. Per tant, la competència exclusiva estatal es limita a les normes bàsiques que enumera la DF 1a, primer apartat i segon apartat a, Llei de fundacions (LF) 50/2002, de 26 de desembre. La Generalitat no té competència sobre cap d'elles sinó només exclusiva sobre la matèria civil.

L'article 118 és la norma catalana de competència civil que la destria de la competència estatal i en combina la concurrència amb la fórmula «respectant». Amb ella, l'EAC indica que no és un límit de la titularitat de la competència, en aquest cas civil, però sí del seu exercici i també la prevalença de la competència estatal per raó de la matèria connexa, en aquest cas la constitucional. Tanmateix, com s'ha dit, només es refereix a les associacions i s'hauria de repetir per a les fundacions on es parla de «competència exclusiva», que no és exacta atesa la matèria constitucional de les fundacions, no orgànica però sí bàsica.

No sols l'article 118 és una norma de competència civil especial respecte de la general (art. 129), sinó que també és especial la norma civil que regula la matèria civil de les associacions i les fundacions. Són la Llei d'associacions (LA) 7/1997, de 18 de juny, de la qual la STC 135/2006, de 27 d'abril, ha declarat inconstitucionals deu articles i apartats i n'ha interpretat un (l'art. 21.3); i la LF 5/2001, de 2 de maig.

Un punt molt important de l'article 118 és que ha suprimit la limitació de l'article 9.24 EAC-1979 a les «associacions de caràcter docent, cultural, artístic, benèfic-assistencial i similars». Ara la competència ho és sobre totes les fundacions i associacions que actuen a Catalunya. La supressió d'aquestes espècies o modalitats amplia la competència de la Generalitat a l'associació com a institució jurídica general, l'anomenat pel Tribunal Constitucional (TC) «fenómeno asociativo en general». Així, queda inutilitzada la limitació competencial que la STC 173/1998, de 23 de juliol (FJ 4), va assenyalar en l'article 10.3 de l'Estatut basc i que la STC 135/2006, de 27 d'abril (FJ 4.1), estenia a l'article 9.24 EAC-1979. També permet reinterpretar extensivament l'article 1.2 LA 7/1997 quan parla d'«associacions de competència exclusiva de la Generalitat» silenciant-ne les modalitats.

1.2.3. *La matèria civil «mixta» amb matèria que és competència de la Generalitat. L'article 121.1 EAC*

Segons l'article 121.1 EAC: «Correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de comerç i fires, que inclou [...] l'ordenació administrativa de l'activitat comercial, la qual alhora inclou en tot cas: [...] b) La regulació administrativa de totes les modalitats de venda [...] i també [...] les vendes promocionals i [...] la venda a pèrdua». És evident que la venda és matèria civil «en totes les seves modalitats» (i, per això, inclosa en el llibre sisè del CCCat). Però si les vendes es fan en el si d'una activitat comercial, estan sotmeses a control administratiu. És el Decret legislatiu (DLEG) 1/1993, de 9 de març, sobre comerç interior, que preveu les següents modalitats de venda: no sedentària en llocs fixos i en mercats i en la via pública, ambulant, domiciliària, a distància, automàtica, en piràmide, a preu rebaixat, oferta de premis, en liquidació i de saldos. Totes són comercials des del punt de vista de l'activitat del venedor, però com a contractes no són mercantils (art. 325 CCom, «compraventa de cosas muebles para revenderlas») sinó civils. Per tant, no hi concorre matèria mercantil, de competència exclusiva estatal (art. 149.1.6 CE), sinó matèria administrativa de competència de la Generalitat.

Aquestes modalitats tenen un contingut parcialment administratiu referit, en general, a l'activitat comercial (art. 3 i 4) i, en especial, a autoritzacions municipals, limitacions, requisits, infraccions i sancions. Aquesta matèria administrativa és precisament la que regula el DLEG 1/1993. Tot i que també s'hi esmuny normativa civil, verbigràcia, període de reflexió (art. 23). La part no regulada és la matèria civil.

1.3. LA PRÒRROGA DE LA COMPETÈNCIA LEGISLATIVA CIVIL SOBRE MATÈRIA NO CIVIL CONNEXA. LA MATÈRIA CIVIL COM A MATÈRIA SUBSTANTIVA. ELS ARTICLES 129 I 159.1C

Els articles 129 i 159.1c distingeixen normes substantives i de procediment: processals (art. 129) i administratives (art. 159.1c). Tots dos reproduïxen per separat una competència que l'article 9.3 EAC-1979 presentava unitàriament: l'extensió de la competència sobre «dret substantiu» a les «normes processals i de procediment».

Tots dos coincideixen a pressuposar la instrumentalitat general de les segones i que les primeres poden establir actuacions que exigeixen normes procedimentals. Finalment, traslladen aquesta instrumentalitat entre normes a les competències: la norma substantiva que estableixi «particularitats» prorroga la competència de la Generalitat a les normes adients de procediment.

Textualment, és una pròrroga de la norma substantiva a la competència instrumental. En realitat, és com si fos de competència a competència, només que condicionada a l'exercici efectiu de la primera. Quan s'exerceixi la competència principal es pot també exercir la procedimental. També posteriorment. Però no la segona prèviament a la primera.

Els dos articles qualifiquen el dret o norma no substantiu com a «processals» o de «procediment administratiu», però no diuen quin és el dret substantiu, tot i que la referència al dret civil resulta de la proximitat a la competència civil, ara limitada a l'article 129. Pel que fa al procediment administratiu (art. 159.1c), s'ha d'observar que el procediment és una matèria tan substantivament administrativa com l'organització de la Generalitat (art. 149.1.18 CE i Llei 30/1992, de 26 de novembre). En parlar de normes, els dos articles s'estalvien qualificar la competència complementària. Sí que ho fan els respectius rètols: competència de dret processal i de dret administratiu.

1.3.1. *Procediment processal*

Com que es tracta d'una extensió de la competència principal, la processal ha de manifestar-se en noves normes. Per això, no pertany a l'article 130 EAC sinó a l'article 111-4, «Caràcter de dret comú», CCCat que les normes civils catalanes impedeixen l'aplicació de normes processals incompatibles. Es poden citar dos casos. L'article 121-4 CCCat exclou l'aplicació de l'article 439.1 LEC. L'article 98 CF exclou el principi de prova de l'article 767.1 LEC, com ante-

riorment va excloure l'aplicació de l'article 127.2 CC derogat (entre d'altres, vegeu la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 31 de gener de 2000, que recull jurisprudència anterior).

Les normes processals catalanes s'han promulgat simultàniament a les civils. En la jurisdicció contenciosa, les normes de les accions de filiació (art. 98-112 CF). En la jurisdicció voluntària, l'oposició per al legitimari dels béns oferts en pagament de la llegítima (art. 363 CS i EM, paràgraf 7, Llei 8/1990, de 9 d'abril) o les diverses intervencions judicials (art. 121-123, 179.2, 201 i 235 CF, i 221 CS).

1.3.2. *Procediment administratiu*

Hi ha dos exemples en el Decret 2/1997, de 7 de gener, Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció. L'un és el «procediment per a l'assumpció de funcions tutelars», referit a l'expedient de desemparament (art. 8-16). L'altre és la «tramitació de l'adopció internacional» (art. 87-92).

2. LA NORMA CIVIL CATALANA

2.1. EL DRET CIVIL CATALÀ COM A DRET CATALÀ. LA VIGÈNCIA TERRITORIAL, L'APLICABILITAT PREFERENT I L'APLICACIÓ EFECTIVA

El dret «civil» o «substantiu» (art. 130 i 159.1, no el «règim de dret privat» de l'art. 71.6c) en l'article 111-1.1 CCCat, «Dret propi», és una part del dret català. Aquest té diferents noms en l'EAC: «dret català» (art. 110.2 i 147); «dret propi de Catalunya» (art. 102.2 i 102.3); «dret de Catalunya» (art. 95.3). En comparteix característiques regulades en l'EAC. Aquí em refereixo a la vigència territorial, l'aplicabilitat preferent i l'aplicació efectiva.

2.1.1. *La vigència territorial a Catalunya*

La vigència és el valor de la norma existent, entre la promulgació i la derogació, consistent en el deure públic d'aplicar-la que tenen els seus destinataris, és a dir, els funcionaris públics als quals en correspon la competència. L'EAC expressa aquest deure en forma d'exigència de coneixement del dret català i enumera els destinataris com el personal judicial, inclosos els fiscals (102.2), els notaris i els registradors (art. 147.1a, 147.1b). La vigència és, doncs, l'aplicabili-

tat de la norma fonamentada en la seva mera existència i basta que es presenti el supòsit establert en aquesta. La vigència del dret civil català, com de tot el dret català, està limitada al territori de Catalunya (art. 14.1, 110.1 i 115.1). Per això, el deure de coneixement es refereix als funcionaris que hi tinguin competència. Als components del personal judicial «que ocupin una plaça a Catalunya» (art. 102.2) o «òrgans judicials de Catalunya» (art. 95.4), és a dir, als jutges i fiscals amb circumscripció territorial a Catalunya (art. 35.1 Llei orgànica del poder judicial, 50 i seg. LEC). Igualment, als candidats a la provisió de les «notaries i registres» amb demarcació a Catalunya.

Tanmateix, a Catalunya no és vigent només el dret català sinó també el dret estatal (art. 149.3.III CE i 26.2 EAC-1979). Per al dret civil ho estableix l'article 13.2 CC i ho varen reconèixer els articles 1 Compilació 1960 i 1984.

2.1.2. *L'aplicabilitat*

L'aplicabilitat d'una norma no és la susceptibilitat d'ésser aplicada sinó el deure de les autoritats d'aplicar-la. El deure resulta principalment de la vigència, però no sols d'això (art. 95.2). També pot donar-se que, precisament perquè no sigui vigent en el territori, l'aplicabilitat vingui imposada per una altra norma vigent en el territori. Aquesta és precisament la funció de les regles de dret internacional privat: atribuir aplicabilitat a normes en territoris on no són vigents. En les dues direccions: excepte l'aplicabilitat de normes catalanes a Catalunya en favor de normes no catalanes, verbigràcia, el dret d'una altra CA o d'un Estat estranger (art. 14.1), o legitimant l'aplicabilitat de les catalanes fora de Catalunya (art. 115.1).

L'EAC ignora la diferència de la vigència i la mera aplicabilitat i opta per aquesta, textualment (art. 110.2) o amb el nom d'«eficàcia» (art. 14.1 i 115.1).

2.1.3. *L'aplicabilitat preferent*

L'article 110.2 estableix l'aplicabilitat preferent seguint l'article 26.1 EAC-1979 i diu que en totes les matèries en què la Generalitat tingui competència exclusiva les normes que doni seran les preferents a Catalunya. És el corol·lari *a contrari* de l'article 149.3.II CE (art. 31 Constitució alemanya, 1949), que fa prevaler el dret estatal en les matèries de competència no exclusiva de les CA. La regla de l'article 110.2 EAC-2006 procedeix de l'article 26.1 EAC-1979.

Per al dret civil la regla de la preferència és en l'article 111-5 CCCat. Malgrat les aparences, el seu fonament no són els articles 26.1 EAC-1979 i 110.2

EAC-2006 i l'ordenació de competències entre l'Estat i les CA. El seu origen és molt més antic i purament normatiu, atès que l'única competència legislativa en aquell moment era la de l'Estat. És l'article 5 Llei de bases del CC, d'11 de maig de 1888, i els articles 12.2 CC originari i vigent, i 13.2 CC segons la versió del Decret 1836/1974, de 31 de maig.

Tots aquests articles van resoldre un problema igualment normatiu. Era el conflicte d'aplicabilitats del dret català i del CC estatal resultant de la concurrència de vigències a Catalunya provocada per l'extensió de la del segon, malgrat que només pretenia derogar el dret de Castella (base 27 Llei de bases CC, de 1888, i article 1976 CC versió originària, «el llamado derecho civil de Castilla»). És el sentit normatiu que també li donaven els articles 1 Compilació 1960 i 1984. I que ha adoptat l'article 149.3.III CE.

És un encert dels articles 26.1 EAC-1979 i 110.2 EAC-2006 haver establert la preferència del dret català de manera general «a qualsevol altre» dret, preveient que a Catalunya es pot donar la vigència concurrent d'altres drets (convenis, dret de la Unió Europea, art. 189). La decisió de no anomenar-los està d'acord amb la idea que un ordenament ha de preveure el seu propi estatut, no el d'altres respecte d'ell.

2.2. L'«EFICÀCIA» TERRITORIAL CATALANA DEL DRET CIVIL CATALÀ. L'ARTICLE 14.1 EAC

L'article 14 EAC reproduceix l'article 7 EAC-1979. Ha reproduït, ampliat, l'article 111-3.1 i 111-3.3 CCCat, que és la seva veritable seu. La seva repetició en l'EAC és supèrflua.

És una norma complexa. L'article 14.1 estableix l'«eficàcia» territorial catalana de les normes catalanes: «Les normes i les disposicions de la Generalitat i el dret civil de Catalunya tenen eficàcia territorial». I en preveu dues excepcions (com l'art. 115.1), «sens perjudici de les excepcions que es puguin establir en cada matèria i de les situacions que s'hagin de regir per l'estatut personal o per altres normes d'extraterritorialitat», que són el dret internacional i interregional privat.

De la regla i de les excepcions resulta que «eficàcia» significa aplicabilitat en sentit tècnic, ja que la comparteixen el dret català i el no català que excepcionalment pugui aplicar-se a Catalunya. Referida al dret català, la paraula hauria de ser «vigència».

2.2.1. *L'article 14.2 és una norma d'estatut personal però no estableix la llei personal*

L'article 14.2 sotmet al dret civil català persones independentment del veïnatge català, que n'és l'únic criteri (segons l'art. 14.1 CC). Són els estrangers que «adquireixen la nacionalitat espanyola [...] mentre mantinguin el veïnatge administratiu a Catalunya, llevat que manifestin llur voluntat en contra». El DLEG 1/1984, de 19 de juliol, el va incorporar a l'article 4.2 Compilació. Clarament és una norma de dret civil (art. 111-3.3 CCCat) perquè configura l'estatut personal i, a més, és expansiva de l'aplicabilitat del dret civil català més enllà de l'article 14.1 CC. Tanmateix, no pretén determinar la llei personal del nacionalitzat, que és funció del veïnatge civil (art. 16.1.1 CC) i que és un estat civil. Al contrari, la submissió al dret civil català de l'article 14.2 no té fixesa, sinó que està condicionada pel veïnatge administratiu a Catalunya, basat en l'empadronament municipal (art. 38 Llei municipal i de règim local de Catalunya, DLEG 2/2003, de 28 d'abril), i s'extingeix quan el perdi. L'article 14.2 no infringeix la competència exclusiva estatal perquè l'article 149.1.8 CE es refereix a «les normes per a resoldre el conflicte de lleis» que correspon al veïnatge civil (art. 16.1.1 CC).

L'article 7.2 EAC-1979 tenia sentit protector de l'aplicació personal del dret civil català impedit la del CC a les persones designades. La seva finalitat, l'any 1979, era evitar l'aplicació de l'article 15.4 CC (Decret de 31 de maig de 1974), que imposava el veïnatge civil «común», és a dir, el CC, a l'estranger nacionalitzat espanyol encara que residia en territori de dret civil propi. L'estranger nacionalitzat havia d'esperar a adquirir-ne el veïnatge civil sempre que, a més, hagués optat per aquest en l'expedient de nacionalitat. L'article 7.2 EAC era una innovació, ja que aplicava el dret civil català al nou català administratiu al marge i més enllà del criteri fonamental del veïnatge civil (art. 14 CC). Ara, l'article 15.1 CC (Llei 18/1990, de 17 de desembre) imposa a l'estranger nacionalitzat l'obligació d'optar entre els quatre possibles veïnatsges civils que li puguin estar més connectats en el moment de la inscripció en el Registre Civil. La Instrucció de la Direcció General dels Registres i Notariat de 20 de març de 1991 ha imposat la declaració de voluntat àdhuc si coincideixen els quatre criteris. L'opció per un veïnatge no català serà la declaració «en contra» de l'article 14.2 EAC. La seva funció actual és cobrir els casos excepcionals de no opció i proporcionar un estatut personal provisional mentre no es provi un veïnatge civil no català.

2.2.2. *La distinció de l'article 7.1 EAC-1979 entre «normes i disposicions de la Generalitat» i «el dret civil de Catalunya»*

La distinció de l'article 7.1 EAC-1979 entre «normes i disposicions de la Generalitat» i «el dret civil de Catalunya» tenia sentit l'any 1979, en què el dret civil català estava en dues normes estatals: la Compilació de dret civil «especial» de Catalunya (Llei 40/1960, de 21 de juliol) i la Llei d'inscripció, divisió i redempció de censos, de 31 de desembre de 1945 i les seves modificacions.

No el té en l'article 14.1 EAC quan la Compilació ha estat incorporada a l'ordenament jurídic català (art. 1 Llei 13/1984, de 20 de març) i la Llei de censos de 1945 ha estat derogada (per l'art. 33, DF 1a, Llei de censos 6/1990, de 16 de març). A part, la legislació civil catalana ja no ho és per raó de la vigència territorial (*ex art. Compilació 1960*), sinó perquè és exercici de la competència de la Generalitat. D'acord amb la Constitució, no és possible que l'Estat creï dret català perquè no en té la competència.

El principi de territorialitat del dret català, civil o no, està repetit en l'EAC. En l'article 110.2, en ocasió de la seva aplicació preferent, i en l'article 115.1, en ocasió de l'abast de les competències de la Generalitat amb la previsió d'extra-territorialitat a favor seu.

2.3. EL DRET CIVIL CATALÀ COM A «LEX FORI» I COM EL D'UNA «UNITAT TERRITORIAL». L'ARTICLE 14.1 EAC

El valor jurídic que l'article 14.1 EAC atribueix al territori català ultrapassa el fet obvi que la legislació catalana té aplicabilitat a Catalunya (art. 110.2 i 115.1 EAC).

2.3.1. *El dret civil català és la «lex fori» a Catalunya*

Un primer sentit s'ha de referir a la vigència en el sentit exposat més amunt. I a la seva conseqüència en relació amb l'aplicació efectiva del dret català. Resulta de la frase «tenen eficàcia territorial, sens perjudici de les excepcions que es puguin establir [...]», que significa que l'aplicació del dret català a un cas concret plantejat en el territori català és la regla i la seva no aplicació és una excepció el fonament de la qual ha de ser provat per la part interessada. L'article 14.1 esmenta els exemples del dret internacional privat. Això dóna al dret civil català la qualitat de «lex fori» o dret del lloc on s'insta el procés (diferent del «sigui

quin sigui el dret invocat» de l'article 95.2). La conclusió és que l'article 14.1 és un mandat adreçat al poder judicial establert a Catalunya i n'imposa l'aplicació efectiva *prima facie* als jutges de Catalunya.

2.3.2. El dret civil català com a sistema jurídic d'una unitat territorial

El valor territorial de l'article 14.1 té una segona manifestació, pròpia dels estats amb «sistemes no unificats». És el cas que el sistema jurídic d'una «unitat territorial» sigui tingut en compte per a l'aplicació de convenis internacionals. Aquesta «unitat territorial» serà Catalunya. Així, per identificar l'autoritat i el procediment d'aplicació de resolucions (art. 28 Conveni de l'Haia, de 2 d'octubre de 1973, sobre resolucions relatives a obligacions alimentàries), cal determinar l'existència de legislació aplicable en responsabilitat per productes (art. 12 i 13 Conveni de l'Haia, de 2 d'octubre de 1973) i de legislació aplicable en matèria d'obligacions contractuals (art. 19 Conveni de Roma, de 19 de juny de 1980).